

ÍRÓK, FESTŐK, SZOBRÁSZOK

ALKALMI BESZÉLGETÉS AZ ELSŐ SZIRMAI-DÍJASSAL,
NÉMETH ISTVÁNNAL

FEHÉR FERENC

— *Amikor a Lepkelánc írásainak egyes gyöngyszemeit füzérbe fontad, még itt élt köztünk a szeretett, idős, társ, akinek írói nevét nyilván nem a róla elnevezett irodalmi díj, hanem elsősorban is művei fogják megőrizni; mégis olyan megnyugtató, megbékéltető a tudat, hogy ehhez az első ízben odaítélt díjhoz, s vele együtt az ő nevéhez most egy olyan prózáírónknak a neve legyen oda, akit Szirmai Károly kezdettől mindvégig maga is becsült és szeretett. Bocsáss meg az elkerülhetetlenül érzelmes bevezetőért. S most próbálj visszaemlékezni a kishegyési gyermekkor éltető tájaira, vagyis a Lepkelánc elbeszéléseinek keletkezésére; azokra az időkre, amikor még nem sejtetted, hogy ez a könyved lesz az első vajdasági magyar kötet, amelyik a második, a harmadik, a szerbvel együtt pedig valójában a negyedik kiadást is megéri. Tehát a mindig fontos írói visszapillantás vallomástételére kérlek, s nem is a magam, hanem természetesen olvasóid nevében.*

— Ez egy olyan könyv, amihez mindig tettem, írtam valamit. Az első kiadása, ha jól emlékszem, a hatvanas évek elején, 1961-ben jelent meg, az volt az első Lepkelánc. Azután a többi kiadásra úgy került sor, hogy továbbírtam és néhány év után megszületett a második kiadás, most pedig, az idén, a harmadik. A könyv három beosztású, ezek a korszakok világosan megkülönböztethetők. A két első rész a tulajdonképpeni gyerekkori élményeket foglalja magában — a harmadik rész már egy városi környezetben élő gyereknek az élményvilágával gazdagodott, legalábbis én úgy gondolom, s talán, aki elolvasta a könyvet, annak is egészen világos ez a dolog...

— *Visszatérnék arra, hogy az első Lepkelánc még falusi, magaddal hozott gyermekkori élmények meséit, történeteit hozta...*

— ...és ez módosult, bővült, gazdagodott a második kiadással. Az egész könyvben a gyerekről van szó, a gyereknek egy bizonyos alapélményéről, és nagyon meglepett most ez a döntés, hogy ezt a rangos díjat kaptam érte, annál inkább, mert tudomásom szerint Szirmai Károly gyermekirodalommal sohasem foglalkozott, noha tudatosan gyermekirodalommal én sem foglalkoztam soha, jóllehet a gyerekekről írtam, de nem azzal a szándékkal, hogy ezt a gyerekeknek is szánom. Elsősorban talán nekik, de hát abban reménykedtem, hogy ez a felnőtt olvasóknak éppen olyan élményt jelenthet, mint a gyermekolvasóknak.

— *Ez a városi élményvilág olyan hőfokra emelkedett-e benned, mint amit az a magaddal hozott sugárzott magából írói pályád kezdetén?*

— Nagyon érdekes a kérdés. Tulajdonképpen arról a hőfokról van szó, amit említesz, és amit nagyon lényegesnek tartok. Azt hiszem, hogy ez a sarkalatos kérdése a dolognak. Ha erről beszélek, akkor talán nem is a Lepkelánca hivatkoznék elsősorban, hanem van egy könyvem, a *Ki látta ezt a kisfiút*... A könyv kizárólag ez: gyermek a városi környezetben. Mindez élménygazdagság szempontjából sokban különbözik attól, amit magammal hoztam gyerekkoromból. Tehát itt, ahol lakunk, a városban felnövő gyerekek az érzésvilága valamivel szegényebb, mint amilyen a mi világunk lehetett. Szegényesebb sok szempontból. Szűkebb. Valahogy a négy fal közé van szorítva. Hogy ezáltal a mai gyerek veszít-e valamit vagy sem, azt nem tudom. A Lepkelánc harmadik részében is részint ezeket a dolgokat próbáltam megfogalmazni. A Lepkelánc főhőse, szereplője az a gyerek, aki falun nőtt föl, és alapvető élményeit faluról hozta; ugyanaz a gyerek él itt tovább, egészen más körülmények között. Hogy azt a hőfokot, amit alighanem a művészi megformálásra vonatkozóan említettél, elértem-e közben, annak megítélése nem rám tartozik.

— *A módosuló, a városban eltöltött húsz esztendő hatására alakuló írói alkotóvilágra gondoltam. Tudom, hogy nem kizárólag gyermekirodalmi érdeklődés vezet. Legalább húsz-huszonöt éve, hétről hétre, megmerítkezél abban, amit közhelyszerűen falusi, vagy mai vajdasági valóságnak, mindennapoknak nevezünk. Azon kívül, amit az újságolvasók ismernek riportjaiból, cikkeidből, vagy a legutóbbi köteted, a Szomszédok vagyunk sommázásából, hordasz-e magadban más írói terveket, vágyakat?*

— Hát inkább szándékok azok, mint tervek. Mert mindnyájunk kötelessége, hogy valamilyen összegezésben számot adjunk erről a világról. Néha fölébred bennem a lelkiismeret-furdalás, hogy hát tulajdonképpen mit csinálok én, és régi szóval, miért aprózom így el magam. Máskor pedig úgy gondolom, hogy hát az, amit csinálok, nem is elaprózás, hanem egy olyan formát találtam, ami nekem most, a jelen pillanatban a leginkább megfelel. Nevezték már ezeket kis elbeszéléseknek, karcolatoknak, de hát a műfaji meghatározás nem is annyira izgalmas. A valóságunkban történt változásokat próbálok regisztrálni ezekben a megfigyeléseimben, és ahogyan történnek ezek az elmozdulások, úgy próbálok rájuk hatni. No, most az az összegezés. Valami nagyobb, teljesebbet, értékesebbet, a klasszikus értelemben vett nagy irodalmat is jó lenne már talán ennyi év után, és ennyi tapasztalattal, létrehozni. Majd hogyan a megvalósulás közeleg, akkor szembenézünk vele.

— *Valóságíradalomnak nevezném azt, amit riportokban, cikkeekben írsz meg. Több mint újságírás. Vagy pedig az újságírásról alkotott fogalmainkat kell módosítani a te esetekben. Valahányszor könyvekben*

sommázzák az ilyen valóságirodalmi munkálkodást, nekem úgy rémlik, hogy ebben a műfajban nincs is mellékes, utólag elvethető írás. A minél teljesebb körkép, a minél alaposabb dokumentáltság adja meg az igazi súlyát ennek az irodalomnak. Ezek az írások egymást egészítik ki, láthatatlanul is átfolynak egymásba, hiszen nem fontos vagy mellékes történéseket, hanem az ember, a belső történéseket dokumentálják írói igényességgel. Ha ilyen két írói évtized dokumentumaiból szelektál valamilyéle esztéticizmus, az valójában csonkítás. Ha Szomszédok vagyunk című ilyen gyűjteményedre gondolok, én például sajnálkozom, mint olvasó, hogy a Zsebtükör óta eltelt időszak írásaiból miért nem mentettél be többet ebbe a könyvedbe.

— A lényegre tapintottál. Nem tudom, hogy hol rontottak el bennünk valamit. Nem tudom, hogy miért kényszerülünk ilyen válogatásokra, ilyesféle önellenőrzésre, hogy: no, ez az, ami bizonyos emberek vagy fölfogások mértékét megüti, a többit hagyjuk ki. Ez a kifelé figyelő önkontroll már bennünk van akkor is, amikor nem a kiadó szerkesztője, hanem mi magunk készítünk egy-egy kötetet az írásainkból. Mert ezt a kötetet én állítottam össze, így nyújtottam be a kiadónak. A baj talán ott volt, hogy én magam, amikor átadtam a kéziratot, én magam szűrtem meg az anyagát, és nem biztos, hogy olyan megfontolás alapján, hogy no, hát itt most a valóságunkról van szó, s a valóságunkat talán vállalnunk kellene azokban az írásokban is, amelyek valamilyéle esztétika szerint a kötet legjobb írásainak a szintjét nem ütik meg. Itt valamilyen deformálódásról van szó, s ezen csakugyan érdemes volna elgondolkozni minden írónak.

— *A Szomszédok vagyunk írásai így is szervesen kiegészítik egymást, csak azok az arányok követelnek maguknak teret, oldalszámokat, ahogyan te hétről hétre elindulsz hétköznapijainkba, mégpedig rendszerint oda, olyan környezetbe, ahova csakugyan az emberi sorsokat rögzítő írói érdeklődés visz... Ez nemcsak afféle esztétika, hanem elsősorban írói erkölcs dolga, és tett. Épp úgy, ahogyan azt te magad vállalod és végzed, írói pályád kezdete óta... Én nem kérem tőled számon a regényt; elég nagy vállalkozás az, amit a falujárással csinálsz hétről hétre. De azért biztosra veszem, hogy dédelgetsz magadban amolyan írói terveket is, talán találkozol is leendő alakjaiddal.*

— Hát szóval csakugyan nem a műfaj a döntő. Mert a magyar irodalomban a legutóbbi éveknek, szerintem, még mindig legnagyobb eseménye az Anyám könnyű álmat ígér. Sütő András írta, Romániában. Műfajilag nehezen meghatározható könyv. A szerző maga naplónak, lírai naplónak nevezte, de a műfaji meghatározása egyáltalán nem is lényeges. Az sem, hogy hova skatulyázzák be. Nem is annyira írói terveim vannak, mint vágyaim. Sőt, tudatosan készülök rá, beszélgetek emberekkel..., olyan emberekkel, otthon, Kishegyesen, akik közül származom — elsősorban rokonokkal. Ezt a világot föltétlenül szeretném valamiképpen

megörökíteni. Valamiképpen emléket állítani ezeknek az embereknek, ennek a világnak, ami teljesen letűnőfélben van.

— *Annak, amit régen úgy neveztek, hogy az író elefántcsonttornya, annak egy hibetetlenül szép ellentétpárja a te írói életed. Húsz esztendeje jársz egy roppant összetett világot, Ürményházától Ludaspusztáig nyilván mindenütt személyes ismerőseid vannak falvakban, kisvárosokban, településeken, szállásokon.*

— Véletlenül vállaltam ezt, de rendkívül megszerettem. Én nem mondom azt, hogy ez az az út, amit minden írónknak — hogyha a valóság érdekli — okvetlenül járnia kell. El tudom képzelni azt is, hogy van Vajdaságban író, aki ki sem mozdul a szobájából mégis egy teljesen zárt világot tud fölvezetni. Csak hát én ehhez ragaszkodom, az enyémhez.

(1976. okt. 16.)

MÜTEREM-LÁTOGATÁS WANYEK TIVADARNÁL

Egy verssoromat idézve („Küszöbét csak — nem a házat”), azzal az óvatos szerénységgel hívott meg műtermébe, ahogyan művészetét érlelte ki itt közöttünk, hogy azután európai sikerei hívják fel rá a figyelmünket.

... Akkor már napok óta lakója voltam az écskai művésztelepnek; belém ivódott ennek a tomboló gazdagságú idei nyárvégnek minden kábulata s eszméltető nyugalma; környékjáró utaimról, a porba fúlt falvakból vertfalas házak üreges ablakszeméi néztek vissza rám — az erzsébetlaci mocsarak, tavak és nádasok sosem látott fehér madarai lebbentették meg esténként parki szobám függönyét; távoli gyermekírási örökegy spleenje hozta el hozzám a magány kísérő lidércét: megfészkelte bennem a tömény, a súlyos, a mámorító Bánát, s a kényszer, hogy versbe oldjam ezt a másképp megnevezhetetlen telítettséget.

Aztán városi műtermének búboskemence-fehérre meszelt falain bánáti alkonyatok fölfeszített, barna denevérjei — a festményei fogadtak; az élményfeszültség értelmet, alakot öltött; tárgyi való és magunkba temetkező világ egymásnak felelgető responsoriumai, az elveszett gyermekkor s a férfi-szkepszis révületei suhogtak át érzékelésembe. A képek sétálóját megállította Valaki. Súlyzóik az idő vizébe merültek. Avított bútorok: ágyak koporsói. Asztalok ravatalai. Az emlékezés holdfényvel megnyíló dimenziói egy-egy tenyérnyi ablakkockában. Vidéki szobák szakrális, kanonikus elrendezettsége — birsalma illatú interieurjei a társtalanságnak. Csigás kutak: balladák rokkái. Galambdúcok: az áhítat láófái. Bölcső, szék, korsó, törülköző, ikon: élet és halál — a megmásíthatatlanság rekvizitumai. Ezeken innen és túl: csak a menekvéstelenség fanyar csersava.

A PARASZTI TRIPTICHON meglátásával, elrendezésével s lényegét megragadó fegyelmességével régi piktorok vásznainak hangulatát idézi; a sírkövek tojásdad fotós portréira emlékeztető férj- és asszonyarc a kor-

és környezet-dokumentálás kíméletlenségével mered ránk. A „nem menekülhetsz innen vétettél” életigazsága ez a kép.

A KÉK INTERIEUR életünk első és utolsó szobájának magányát lehel. Amikor először hagytak magunkra, s amikor mi zártuk magunkra az egykor végtelenségre nyíló ajtót . . .

Wanyek téli, alkonyati csendéletei éppúgy nem csendéletek csupán, mint ahogy a ballada sem vers, hanem igézet, borzadály. Elszáradt mezei virágai, az ablakon túl megnyíló téli tájjal (vagy annak csak sejtetésével) nem a jelent rögzítik, hanem az örökre elvesztet, s épp ezért az örökévalót revelálják. BÁNÁTI CSENDELETEnek folklórelemei, a román kötények, tyilimek színhatásai nem öncélúak, nem tájat jelölnek meg, hanem életérzést sugároznak, s rendeltetésüknek ez ad általános érvényt, magas szintű művészi igazolást.

Bécs, Brüsszel, Budapest után itthon szeretne megmutatkozni a művész. Tárlatra készül szülővárosában, Zrenjaninban. Utána Olaszország következik.

(1967. szept. 8.)

EGY ASSZONY ÖT ÉLETE

Ezt a szörnyen regényes címet kell ideírnom, pedig egyetlen és utánozhatatlanul egységes élet az övé. Család, gyerekek, iskola, otthon, művészet — s mindez a szeretet-sugallta tökéletesség, a maradéktalan helytállás szép igényével, szerénységével.

A férj festőművész, a feleség, akiről szó van, keramikus, pedagógus, édesanya és — háziasszony. Az újvidéki Tolsztoj utca 33 alatt művész-házaspár él, de ezt Pozsonyban, Szabadkán vagy Belgrádban pontosabban tudják a jó barátok s művészetük tisztelői, mint a „gyanútlan” szomszédok, mert hát az utóbbiak csupán a munkába siető, odaköszönő embert látják; a festőállványnál vagy az agyagformálló asztalon lezajló különös küzdelem mindig néma, látványosság nélküli áldozattevés.

A házigazda tréfás kényszeredettséggel hajol meg a vendég kifejezett óhaja előtt, hogy bizony ezúttal feléje sem néz padlás-műtermének, hanem az élettársat, Moják Arankát fogja vallatóra: a nap huszonnégy óráján kívül mi kell ahhoz, hogy valaki az élet és a művészet négy-öt posztján egyként tökéletesen megállja helyét?

„Talán a szeretet, az odaadás, a rajongás . . .” — villan meg a válasz a férjre majd a gyereke odakapott, meleg, nagy asszonyi szemekben, az ujjak azonban tévován motoznak egypár pillanatig a vaskeretes kerámiasztalka mesebeli színes madarán . . .

— A kerámia még mindig nem nyert kellő alkalmazást az iparban. Többnyire sorozatgyártásos sablonokat várnak attól, aki az iparművészeti iskola elvégzése után mégis bejut valamelyik gyárba, üzembe. Az alkotó egyéniség viszont nehezen hajol meg a közízlésnek termelő gazdasági ér-

dekek előtt. Így lettem én pedagógus. Nem tudtam volna engedni elveimből, művészi igényemből.

(Gyúrták, formálták az agyagot a kishegyesi iskolában a falusi gyerekekkel — játékos kedvteléssel, ahogyan az minden teremtő munka lényegében ott van, s ma már kevesen tudják, hogy az a bácskai keramikusteleg ebből a művészi és pedagógusi kezdeményezésből, példamutatásból bontakozott ki.)

A város nem a kényelmesebb munkafeltételeket, hanem a még összetettebb föladatvállalást hozta Moják Aranka pedagógusi pályáján: a szellemi fogyatkozásos gyerekek nevelésének szentelte élette felét; azoknak a lelkét és képzeletét élesztgeti az agyagból-valamit-teremtés ősi, játékos szabadságú örömeivel, akiknek csupán egy-egy mécsesnyi lángocskát adott életútjukhoz az olykor igazságtalan s épp a legártatlanabbakat sújtó természet. (A másik nagy pedagóguselőd, Kis-Jovák Magda tanítónő mesélhetne arról, hogy itt korábban gyöngül meg a tanító-szív, a nagyon igazaké, a nagyon érzékenyeké, az igaz pedagógusoké.) Ha magasabbra kapnak, s az alkotó önbizalom fényével lobbannak meg néha ezek a tétova értelem-lángocskák, e szívdobogató, győztes pillanatok hozzák meg a legszebb elégtételt Moják Arankának a heti harmincnégy órai helytállásért ebben az iskolában.

— Ők talán majd jobban érzik az anyagot, mint más kispajtásaik, mert értelmet és rendeltetést kapott kis ujjai alatt közvetlenül születik meg az élmény, az öröm — madarak, állatok, gyümölcsök, mesefigurák képében. Az én szerepem a biztatás, bátorítás, ötletadás, az örömeiben való résztvállalás. Megható, hogy mennyire ott él bennük a vágy: megnevezni az életet; alakot, tapintható megfogalmazást adni mindannak, ami csak sejtésként, a való élet homályos vetületekén él bennük. Kilátásba helyezett, modern új iskolánkban talán nem kell majd napi három váltásban dolgoznunk, de ennél is fontosabb, hogy a kezűgyesség-fejlesztő foglalkoztatások bővülnek, jobban előkészíthetjük kis tanítványainkat az életre, hiszen ebből az iskolából nem vezet tovább út következőbe...

Ennyi a pedagógus vallomása.

És a művészé?

Megformálásban, festő és égető technikában egészen újszerű, lenyűgöző szépségű kerámia-plasztikai adják meg a választ. Szárnyas halait, madarait mintha a gyönyör és a szenvedés mesés Atlantiszából mentette volna ki — talán épp a kicsi tanítványai között átél élmények emberfölötti erejével, hitével.

De ezt már csak búcsúzás után tudom megfogalmazni magamban, mert az igaz, nagy művészet előtt mindig szótlanásra van kárhoytatva az ember.

(1968. jan. 7.)

A LÁBADOZÓ GARABONCIASNÁL...

Huszonegy-két évvel ezelőtt a Híd régi szerkesztőségébe vezetett az út ezen a kovácsoltvas díszítésű utcai kapun át, az újvidéki Főpostával szemben. A délutáni árnyékokkal játszó tavaszi udvarmélyre talán le sem lát az, aki ott fönt él a második emeleten. Csak a háztetők és az ég egy darabkája. Az engedetlen, elfáradott láb szüntelenül szolgálatot teljesítő szerepét végképp az eszmélkedő, egész életre rámerengő agy veszi át. Meg a háztetőkön pásztázó rab tekintet. Aki fiatal írók egész nemzedékeit segítette szárnyra, idősebb társként, folyóiratszerkesztőként, irigységet soha nem ismerő megértéssel, szeretettel — számíthat-e erős, fiatal karokra, amelyek olykor-olykor lesegítik egy sétára ezen a bérházfolyosón?

Majtényi Mihályék ajtaján csöngetek.

— Épp most volt itt egy zágrábi újságíró is — próbál fölemelkedni székéből a beteg házigazda, de csak kezét nyújtja, az akaratlanul ki-mondott félmondat hirtelen támadt zavarával, nehogy megbántson a be-jelentéssel. A nemrégiben átélt, hosszú kórházi kivizsgálás élményeit de-rúre igyekszik átváltani, majd megélnékül szemmel arról a hajógyári munkásról mesél, aki betegtársként megosztotta vele azokat a napokat... Ebből is írói meditáció lehetne, tudom.

— Keveset írok mostanában... De örülök a pályatársak sikereinek... Az Élő víz megjelenik majd szerb fordításban. A Bige Jóska házassága is, Belgrádban. Tudod, kis pénz, de nagy kiadó! — hunyorít rám hangu-latteremtő élcelődéssel.

Az asztalon könyvek, újságok, orvosságok. A kedvenc Goethe-kötet mellett: alfamicin. Az erőt adó mégis valami más. Talán épp egy baráti telefonhívás. Mint most is. A frissebb mozgású élettárs kezéből veszi át a kagylót, mintha kézre, tenyérre fonódnának rá a hosszú, fehér ujjak. Gál Lászlóval beszélget Majtényi Mihály. A régi Vasút-utca fölött át-beszélnek egymáshoz. Szaggatott félmondatok, évődések, amelyek csak kettőjükre tartoznak.

Nehéz visszatálcálni a vendéghez. Nem is a beszélgetés fonalát, hanem — szalagját találja meg a házigazda:

— A színes szalag, a szombat esti jelentkezésem a rádióban megsza-kadt ugyan, de lehet, hogy könyv lesz belőle. Egyszer a Száva forrásá-nál jártam, s meg is írtam, hogy „Láttalak eredni...” Talán ilyen cím alatt...

Egy topolyai közös utunk jut eszembe, amikor az akácfák alatt bal-lagva, a téglajárdán, utánunk szólt egy valaki a kiskapuban üldögélők közül: „Már megbocsássonak, nem a Majtényi Mihályhoz van szeren-csénk? Ráismertünk a hangjára...”

Az asztalon egyelőre hallgat az öreg írógép, de a vajdasági irodalom hasonlíthatatlan derűjét még nem adták fel a billentyűk. Derűt? A Cso-

dálatos ajándék c. novellájának füttyös piktora sok mindent eltakart ecsetvonásaival azon a látomásos képen, ott, az ámulások gyermeki falán... Álmodt, mesét, hitet. Vigaszt. Hogy a mese velünk él, akár egy szoba négy fala között is, ahonnan mindig azt a darabka tavaszi kék eget látjuk.

(1974. márc. 24.)

A NYOLCVANÉVES BARANYI KÁROLY

Március első vasárnapjának délelőtti. A Verseci utca és környéke, a telepi dolgozók világa csöndes ilyenkor. Baranyi Károly újvidéki szobrászművész és B. Markov Zlata keramikumművész hasonlíthatatlan szívéllyességgel, a mindig feltárulkozni kész, fiatalos, rajongó lelkek már első pillanatban élményt és hangulatot teremtő nyíltságával fogadják a látogatót. Az évtizedek óta töretlen hittel, eszményi szépségáhitattal végzett alkotómunka őrizte meg őket ilyennek.

Az őszre nyolcvanadik életévét betöltő mester a nyugat-németországi Marburg an der Lahn városából kapott ajánlatot egy szoborkiállításának megrendezésére. Elsőnek erről beszélgettünk.

— A meghívást az ottani egyetem mellett működő művészeti és művelődéstörténeti múzeum küldte — tájékoztat a legfrissebb eseményről Baranyi Károly. — Noha — szobrászati alkotásokról, jobbára nagyméretű művekről lévén szó — a kiállítás megvalósításának technikai, szállítási és egyéb feltételei nem kis gondot fognak jelenteni, természetesen elfogadtam. Annál inkább, hiszen meggyőzően ottani kezdeményezésről van szó; a meghívás váratlanul ért, nyilván a tavalyi budapesti kiállításunk nyomán támadt meghívóinkban ez az igény és érdeklődés. A kiállítást június kilencedikén nyitják meg, és hat hétig lesz nyitva.

A tavalyi pesti kiállítás említésére, Baranyiné az élettárs sugárzó szeretetével mutatja azt a bronzérmét (Kiss Nagy András alkotását), amelyet a Magyar Képzőművészek Szövetsége adományozott Baranyi Károlynak mint tiszteletbeli tagjának.

Az emlékezéseket csakhamar egy gondosan vezetett alkotói napló irányítja. A Pankotai Farkas Béla szobrászműtermében, majd a Garnier-nál töltött párizsi évek, s az 1919-ben megrendezett első kiállítás a budapesti Nemzeti Szalonban — ezek jelzik a kezdetet. Ma már a két háború közti művészorssal együttjáró megpróbáltatások, sőt, nélkülözések emlékein is bölcs tűnődéssel borong a Baranyi művészházaspár: mindezt megfényszerítik az egymást követő sikerek, eredmények. A megsárgult, régi újságkivágások egyként dokumentálják a Független Művészek Társaságának tagjaként megrendezett hajdani kiállításokat, az 1937. évi párizsi nemzetközi művészeti és műszaki kiállításon elért kivételes sikert, a hazai pályázatokon — Radauš, Dolinar és Augustinčić mesterek mellett, tehát

igen magas szintű versengésben kivívott eredményeket... A kezdeti festőkorszak után művészi érmekek (köztük a Pirandello-plakett), terrakottaszobrok (pl. a Csókolódzó faun), majd a monumentális Mercur-szobor jelentették a jobb állomáspontokat a kiteljesedést meghozó, mai, korszerű alkotásokig.

A tavaly júniusban és júliusban megrendezett kiállítás az Ernst Múzeum négy termében több ezer látogatót vonzott, s anyagában már a mester legújabb alkotói korszakát idézte.

B. Markov Zlata kerámiai alkotásai, népi majolika festéssel készült lapjai — akárcsak tavaly az Ernst Múzeumban — marburgi kiállításon is méltón fognak társulni Baranyi Károly alkotásaihoz. A mesét, asszonyi lírát, nemes érzékenységet idéző lélekgazdagság a konstruktív, férfias fegyelmezettséghez...

Nehéz a látogatónak megválni Baranyiék otthonától: egy utolsó pillanatban fölfedezett Oláh Sándor kép a falon, Baranyi Károly kitűnő portréja 1915-ből, a régi vajdasági magyar festők máig sem eléggé elemzett problémakörét nyitja meg, a továbbvivő társalgás csábításával, a kortársak, a tanúk vonzásával, de hát búcsúzni kell.

Egy felejthetetlen vasárnap délelőtt a Verseci utca 25. alatt.

(1978. márc. 14.)

NEGYVEN ÉV A JUGOSZLÁV KÜLPOLITIKA SZOLGÁLATÁBAN

BÁLINT ISTVÁN

„Jugoszlávia helyes baráti politikájának köszönheti, hogy a Balkánon ma nagy vonzóerőt jelent mindazoknál, akik harcoltak a fasiszta hódítók véres politikája ellen. Ezek Jugoszláviában nemcsak a Balkán leg-erősebb államát és a németek elleni harc bástyáját látják, hanem a Balkán központi hatalmát, az önzetlen segítő társat a béke felé vezető úton” — áll többek között a *Magyar Szó*, az akkori *Szabad Vajdaság* — első számának egész első oldalát betöltő vezércikkben. Utalva arra, hogy a lapnak kezdettől fogva feladatkörébe tartozott a jugoszláv külpolitika szolgálata is. Jugoszlávia nemzetközi helyzetétől, a világpolitikai történésektől és a lap szerkesztési koncepciójától függően ez a feladatkör kisebb vagy nagyobb súlyt kapott, jobban előtérbe került, vagy némileg háttérbe szorult a lap többi feladatai között. De a szerkesztőség sohasem feledkezhetett meg arról, hogy az olvasókat a világ történéseiről is tájékoztatni kell, ezzel a tájékoztatással Jugoszlávia külpolitikáját kell szolgálnia, ismertetve, magyarázva, befelé és kifelé népszerűsítve ezt a